

**ROLUL STATULUI ÎN SISTEMUL RELAȚIILOR ECONOMICE EXTERNE
(exemplul Republicii Moldova)**

**Andrei Galben,
Rector ULIM**

Un deosebit interes științific și practic prezintă analiza evoluției gradului de implicare a statului în activitățile economice, în ansamblu, și de intervenție a statului în relațiile economice externe, în special.

Analiza succintă, retrospectivă a problemei de studiu demonstrează că, inițial, a fost o perioadă de economie liberală, în care statul era implicat doar prin reglementări și acțiuni de protecție. Însă, începând cu anii marii depresiuni economice, în special cu perioada postbelică, guvernele s-au îndepărtat radical de politicile clasice. Statul intervenea în activitățile economice în cele mai diverse forme și pe scară largă din două cauze principale:

- neajunsurile (sau greșelile grave) ce periclitau funcționarea mecanismelor de piață;

- necesitatea soluționării unor probleme sociale și satisfacerii diverselor revendicări în acest sens.

În ansamblu, deși statul a activat în diverse condiții istorice, în sistemul relațiilor economice poate avea doar următoarele două funcții fundamentale:

- protectoare, adică în calitate de apărător al cadrului legal;

- productivă, fiind implicat de fapt în activități economice pentru a contracara neajunsurile mecanismelor de piață. Totodată, rolul statului în acest domeniu nicidecum nu poate fi birocratic sau exploatator, adică să fie implicat direct în conducerea economiei (ori realizarea de obiective proprii în beneficiul birocrăției).

Astfel, în cazul statului protector, când se produce o funcționare a pieței după modelul concurenței perfecte, statului propriu-zis nu-i revine decât rolul de a stabili așa-numitele reguli de bază, adică a cadrului legal necesar desfășurării tuturor tranzacțiilor lor economice în conformitate cu regulile concurenței și cooperării economice atât interne, cât și ale

colaborării externe în domeniu. Spre deosebire de acesta, statul productiv se implică în economie, în cazul funcționării defectuoase a mecanismelor de piață, cu scopul de a produce unele beneficii sociale, adică de a compensa beneficii economice și sociale care au fost pierdute din cauza lacunelor mecanismelor de piață.

În baza acestor legități generale, statul se manifestă, de asemenea, și în sistemul complex actual al relațiilor economice externe. Vom examina evoluția rolului statului în contextul economiei mondiale în baza exemplului Republicii Moldova, care până la proclamarea independenței de stat (27 august 1991) nu avea relații externe propriu-zise și în primul deceniu de independență a ajuns să întrețină asemenea relații comerciale cu peste 100 de state de pe mapamond. Este incontestabil că multiplicarea și aprofundarea relațiilor economice interstatuale contribuie în cea mai mare măsură la prosperitatea economică în întreaga lume. Concomitent, crește rolul statului ca instrument politic în procesul aprofundării diviziunii internaționale a muncii, însoțită de regionalizarea tot mai pronunțată a vieții economice mondiale.

Tânărul stat cu numele Republica Moldova tinde să se integreze în economia mondială, fiind unul din cele 28 de țări noi care traversează de-a lungul anilor 90 ai acestui sfârșit de mileniu perioada grea spre economia de piață. Fiind o țară cu o capacitate redusă a pieței interne, cu resurse naturale limitate și fără surse energetice proprii, din punct de vedere economic, statul nostru este dependent totalmente de factorii externi [1].

Ținând cont de rolul statului în sistemul relațiilor economice internaționale, se evidențiază un șir de trăsături noi caracteristice ale economiei mondiale contemporane, de care depinde prezentul și viitorul economiei Republicii

Moldova:

- creșterea numărului de state suverane, devenite subiecte ale relațiilor economice externe și accentuarea tot mai aprofundată a interdependențelor economiilor naționale;

- diversificarea și intensificarea relațiilor economice externe ale țărilor lumii, însoțite de dependența economiei naționale a unui stat de "restul lumii";

- regionalizarea și globalizarea vieții economice internaționale, manifestate concomitent cu sporirea dependenței țărilor în curs de dezvoltare, îndeosebi de țările dezvoltate, și aprofundarea decalajului economic dintre țările bogate și sărace.

În sistemul contemporan al relațiilor economice internaționale cele 195 de state suverane se divizează în 3 mari categorii de state: 23 dezvoltate cu economie de piață, țările în tranziție și cele în curs de dezvoltare. Indicele de bază al acestei divizări este mărimea produsului național brut (PNB) per locuitor. Cele 28 de state independente noi apărute în ultimul deceniu de asemenea se divizează în 3 categorii:

- țările Europei Centrale și Orientale (10 la număr, numite și grupul ŢECO);

- 12 state independente tinere apărute pe harta lumii după dizolvarea URSS și devenite membre ale CSI (inclusiv Republica Moldova);

- 6 țări apărute în urma destrămării Iugoslaviei (Slovenia, Croația, Macedonia; Bosnia și Herțegovina, Muntenegru și Serbia cu ținutul Cosovo).

Statele grupului ŢECO deja au semnat acorduri de asociere la Uniunea Europeană și beneficiază de un ajutor material și intelectual substanțial. Spre aceasta tind și țările ce fac parte din categoriile doi și trei.

Cel mai numeros grup de state în sistemul integrat al relațiilor economice internaționale este grupul țărilor în curs de dezvoltare. Aceste state în prezent au un caracter extrem de neomogen. Pe de o parte, din acest grup fac parte așa-numitele "țări recent industrializate" (circa 10 state), iar pe de alta - cele mai sărace țări de pe glob, situate în Africa, Asia și America Latină.

În dependența de potențialul economic al statelor lumii, ce se măsoară prin mărimea absolută a PNB, în Europa sunt:

- 4 țări cu un potențial economic mare de circa 1100 miliarde-2100 miliarde dolari americani (Germania, Franța, Italia și Marea Britanie);

- 10 state cu un potențial economic mediu de circa 115 mlrd - 525 mlrd dolari);

- 31 de state europene cu un potențial economic redus (sub 100 mlrd dolari, inclusiv: Republica Moldova -3,8 mlrd. România - cu 28 mlrd dolari etc) [4, p. 352].

În ansamblu, aceasta este realitatea relațiilor economice internaționale contemporane și aceștia sunt partenerii economici ai Republicii Moldova. Prin urmare, conform nivelului dezvoltării economice, tânărul nostru stat face parte doar din grupul țărilor în curs de dezvoltare, PIB-ul căruia în 1998 constituia doar o treime din volumul anului 1989 (Republica Moldova - 32%, Georgia - 33%, Ucraina - 35% etc) [2, p.21].

Pornind de la această realitate dură, vom examina unele tendințe și perspective privind creșterea rolului statului moldav în sistemul relațiilor economice externe, în dependență de factorii ce facilitează această activitate de importanță vitală.

Deși Republica Moldova este o țară europeană mică, sub aspect geopolitic, ea constituie poarta Balcani. Datorită așezării sale geografice avantajoase, țara noastră ar putea deveni eventual un centru internațional de tranzit care ar lega Balcanii cu Orientul Apropiat și ultimul de estul și centrul Europei. Există toate premisele pentru reînvierea marilor drumuri comerciale din epoca începutului comerțului internațional. O dovadă elocventă în acest sens servește și Declarația comună a statelor participante la summitul de la Istanbul din 1999.

Astfel, Republica Moldova are posibilități reale de a beneficia de avantajul ei de țară de tranzit. Ea ar putea servi ca punte pentru a pătrunde pe piața instabilă a Rusiei și Ucrainei, capitalul occidental producând fără risc mărfurile destinate acestor piețe pe teritoriul țării noastre. Însă, totodată, această situație are și consecințe nefaste, impactul constând în faptul că tranzitul de la un hotar la altul a unor cantități enorme de mărfuri

(clandestin, necontrolate de stat) aduce pierderi substanțiale pentru economia țării. Printre cele mai concludente exemple se numără și conducta de gaz ce unește Rusia cu Balcanii și sud-estul Europei, exploatarea căreia anual scoate din circuitul agricol sute de hectare de pământ arabil etc.

Prin prisma participării la relațiile economice internaționale vom menționa că Republica Moldova are o piață cu o capacitate de absorbție redusă, care se micșorează cu o consecutivitate evidentă, drept consecință a diminuării veniturilor populației. Conform datelor furnizate de Banca Europeană, după puterea de cumpărare, țara noastră se plasează pe unul din ultimele locuri din Europa. Fiind exclusă din circuitul economic extern, în zona transnistreană (raioanele de est) a Republicii Moldova, pe parcursul anilor 1992- 1998, volumul comerțului exterior scade cu fiecare an, constituind doar 1662 mln dolari în anul trecut, față de 2052 mln în 1997 etc [2,p.126]. La capitolul export- import se manifestă următoarea tendință:

- în 1995 primele 3 locuri la export pentru țara noastră le ocupau Rusia, România și Ucraina, iar la import: Rusia, Ucraina, România, aceste țări fiind principalii parteneri comerciali;

- în 1996 se păstrează aceeași situație, cu excepția că Ucraina a întrecut Rusia la import cu 1 mln de dolari;

- în anii 1997-1998 situația rămânea neschimbată [5, p.71].

Situația economică precară poate fi redresată prin extinderea eficientă a relațiilor economice externe. Considerăm că este absolut necesar ca țara să profite de factorul favorabil, conform căruia în cadrul acestor relații de pe parcursul ultimului deceniu al secolului se distinge un fenomen nou - fenomenul regionalizării sau integrării economice regionale. Acesta reprezintă un proces de stabilire a unor relații economice mai strânse dintre două sau mai multe țări vecine prin intermediul depășirii obstacolelor din calea colaborării economice directe.

Un principiu metodologic important de care este absolut nevoie să se țină cont în cadrul realizării integrării economice

regionale îl constituie faptul că acest proces nu poate avea loc de la sine, ci numai în urma unor negocieri și acorduri la nivel interstatal. Regionalizarea propriei-zise este însoțită de fapt de o apreciere și cooperare politică mai strânsă dintre state.

Integrarea economică regională evoluează consecutiv, de la o treaptă logică la alta, încadrând, în ansamblu, următoarele forme distincte:

- zona de liber schimb sau zona de comerț liber;
- uniunea vamală;
- piața comună;
- uniunea monetară;
- uniunea economică și monetară [2, p.23].

Astfel, în ansamblul lor total, formele integrării

economice regionale sunt numeroase și variate, indisolubil legate între ele și evidențiate printr-o consecutivitate logică.

Specialiștii în domeniu de peste hotare, ce studiază problema abordată profund și multilateral, consideră că se produc următoarele stadii ale integrării economice:

i. La stadiul “Zonei de liber schimb” se produce în esență suprimarea obstacolelor în schimburile reciproce.

ii. La stadiul “Uniunii vamale”, pe lângă procesul menționat deja, se mai evidențiază încă și o politică comercială comună.

iii. La stadiul “Pieței comune”, suplimentar la cele nominalizate, se mai completează de asemenea mobilitatea factorilor și activelor financiare.

iv. La stadiul “Uniunii Monetare”, procesele menționate mai sus de asemenea sunt completate și de rata de schimb fixă sau moneda unică.

v. În sfârșit, la stadiul “Uniunii economice și monetare”, pe lângă tot ansamblul de procese economice enumerate, se mai adaugă în mod logic politicile economice comune [6, p. 17].

Prima și cea mai simplă, dar și cea mai importantă formă de integrare economică regională, este marcată de crearea unor regiuni sau zone economice speciale în contextul cooperării transfrontaliere dintre statele vecine. Un model concludent de colaborare regională îl oferă zonele economice libere. Deși există diverse definiții, prin esența sa acest termen desemnează un spațiu geografic din teritoriul unei țări exceptat de regimul său vamal, unde nu se percep taxe vamale de import și unde se aplică o politică fiscală specială. În ansamblu, se evidențiază o complexitate a activităților economice în cadrul acestor teritorii bine determinate.

Însă, cu regret, libertățile economice din Republica Moldova, dar și din unele state limitrofe ei, nu pot fi realizate cu succes din cauza lipsei de experiență în

domeniu sau chiar din cauza opoziției retrograde. La nivel macroeconomic vom constata că actualmente, în contextul cooperării economice transfrontaliere, conform actelor normative ale Uniunii Europene privind crearea și funcționarea euroregiunilor, perspective reale de cooperare și integrare promite constituirea zonelor economice libere în regiunile de frontieră dintre Republica Moldova, Ucraina și România. Mai mult decât atât, drept consecință a funcționării mecanismului tripartit Iacei mai înalt nivel - al Președinților Republicii Moldova P. Lucinschi, României Em. Constantinescu și Ucrainei L. Kucima - acest proces a demarat prin formarea Zonei economice transfrontaliere “Dunărea de Jos”. Atât România, cât și Ucraina reprezintă pentru țara noastră noi piețe de mare perspectivă, deși aproape nevalorificate. Trebuie să ținem cont și de realitatea că tocmai balanța de comerț cu aceste două țări vecine e negativă și necesită o analiză a previziunii economice în domeniu din moment ce Moldova are relații de comerț cu aceste state.

La etapa actuală soluționarea mai multor probleme economice din Republica Moldova ar fi posibile tocmai prin intensificarea creării și exploatării eficiente a zonelor economice libere, această cale reprezentând o perspectivă reală de relansare a economiei naționale. Asocierile directe și indirecte ale țării noastre la zonele economice libere au o perspectivă enormă și incontestabilă. Bineînțeles, în situația actuală economică precară aceste zone libere au avantaje mari în condițiile tranziției economice, dar efectul lor nu poate fi supraapreciat din simplul motiv că numai crearea lor comună cu țările vecine nu este un scop în sine.

Vom conchide că zonele economice libere ale Republicii Moldova, create împreună și de comun acord cu capitalul comun al statelor limitrofe - al României și Ucrainei, sunt binevenite. Însă, în scopul dezvoltării lor, pentru început, este absolut necesar cadrul juridic respectiv și metodele noi, adaptate la situația reală din țara noastră.

Printre funcțiile economice ale statului se evidențiază distinct dirijarea relațiilor economice și a pieței valutare. Pe lângă reglarea balanței de plăți, influența directă

asupra comerțului extern și a exportului-importului de capital, o direcție prioritară o constituie valorificarea avantajelor cooperării economice transfrontaliere și organizarea zonelor economice libere de comun acord cu statele limitrofe.

În această ordine de idei, Republica Moldova poate și trebuie să profite de avantajele poziției sale geografice (aflându-se între Ucraina și România, participând la zona multpromițătoare a Mării Negre și Dunării etc). Valorificând constructiv aceste posibilități reale, țara noastră ar putea să intensifice relațiile economice cu partenerii săi tradiționali - România, Ucraina, cu piețele devenite demult tradiționale ale fostei U.R.S.S., precum și penetrarea pe piețele din Europa Centrală și Occidentală. În viziunea noastră, o zonă cu importanță strategică deosebită o prezintă statele din Orientul Apropiat și Mijlociu. Din anumite considerente, nu putem elucida acest aspect în spațiul acestui articol.

Cea mai importantă și eficientă formă de organizare economică regională până în prezent, la acest sfârșit de secol și mileniu, a fost și rămâne a fi Uniunea Europeană compusă din 15 state occidentale, la care în anii 90 au aderat încă 13 state din Europa

Centrală și Orientală, semnând acorduri de asociere (Estonia, Slovenia, Cipru, Slovacia, Letonia, Lituania, România, Bulgaria, Malta, Albania ș.a.). Republica Moldova de asemenea a depus o cerere de a deveni membru asociat al acestui prestigios organism economic european. Această organizație a ajuns să reprezinte actualmente cea mai evaluată formă economică din comunitatea mondială. Apogeul ei va fi atins, în opinia noastră, la 1 iulie 2002, când în Europa Occidentală monedele naționale totalmente nu vor mai fi valabile, în circulație aflându-se în întreg spațiul economic respectiv doar bancnotele și monedele EURO, care, suntem convingeți, definitiv vor avea o supremație totală față de dolarul american.

Astfel, în ansamblu, pe parcursul ultimei jumătăți a secolului XX economia mondială a cunoscut peste 100 de organizații economice integraționiste, deși o bună parte dintre ele au avut o existență efemeră. Conform statisticilor oficiale, la

sfârșitul anului trecut (1998) în lume existau circa 37 mii de firme internaționale, ce aveau peste 1 mln 700 mii de filiale practic în toate statele lumii [2, p.27,35].

În asemenea condiții, în sistemul economic mondial tinde să se integreze și economia Republicii Moldova, în acest scop, precum s-a menționat deja în context divers, s-a început un proces amplu de trecere de la sistemul hipercentralizat la o economie de piață autentică. Începutul a fost pus de "Programul de tranziție la economia de piață în RSS Moldova" din decembrie 1990, elaborat în baza concepțiilor propuse de experții economiști de la Moscova, a experienței bogate acumulate de Piața Comună, precum și a programelor guvernamentale de tranziție la sistemul concurenței libere din Polonia, România, Iugoslavia. Pista inițială era favorabilă evoluției economiei naționale. Suportul material în domeniu de la începutul anilor 90 era considerabil și, conform clasificării Programului de dezvoltare al ONU, Republica Moldova, după nivelul de dezvoltare, a fost determinată ca "țară industrial dezvoltată" cu un nivel mediu de venituri pe cap de locuitor. Țara noastră atunci, conform nivelului dezvoltării umane, era situată în prima parte a registrului oficial, ocupând locul 75 printre cele 173 de țări comparate [9, p. 14]. Însă tranziția decurge foarte anevoios, fiind adesea blocată din lipsa unei viziuni strategice de reformă globală a societății, care ar cuprinde toate domeniile dezvoltării umane. Astfel, lipsa unei strategii coerente a economiei de piață și frământările social-politice profunde și controversate, în linii mari, au avut drept consecință că la conducerea țării s-au schimbat 4 parlamente și 9 guverne - toate acestea conducând la un bilanț descurajant. Inițial, Republica Moldova devine parte la documentele Conferinței ONU privind mediul și dezvoltarea de la Rio de Janeiro (1992) și la Convențiile în acest domeniu privind strategiile globale pentru secolul următor, denumite "Agenda-21". PNUD și Banca Mondială au finanțat un Program de studii speciale în cadrul unui Centru de Investigații Strategice și Reforme (CISR) cu un termen de activitate de 3 ani (1997-1999). În anul 1998 printr-o

Hotărâre a Guvernului a fost aprobat primul Program strategic pe un termen de 7 ani "Orientări strategice de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova până în 2005".

Un rol important în relațiile economice externe ale fiecărui stat îl joacă comerțul exterior. În ansamblul său, comerțul exterior constituie totalitatea schimbărilor comerciale externe (adică exportul, importul, tranzitul) ale unui stat cu restul lumii. Acest gen de activitate economică include atât schimburile de bunuri materiale, precum și serviciile, care de fapt se influențează reciproc.

Comerțul exterior este un factor puternic al creșterii economice a statelor lumii. Structura și orientarea lui geografică este busola ce indică domeniile în care țara respectivă are anumite avantaje. Sub aspect legislativ, comerțul exterior al statului nostru este reglementat prin următoarele legi și acte normative:

- Legea "Cu privire la reglementarea impozitului și exportului de mărfuri și servicii" din 26 iulie 1990;

- Legea "Cu privire la bazele activității economice externe în Republica Moldova" din 3 ianuarie 1992;

- Hotărârea Guvernului "Cu privire la perfecționarea mecanismului de reglare a activității economice externe" din 6 iunie 1995 și alte acte legislative.

În baza realizării acestui suport legislativ s-a început procesul extinderii relațiilor economice externe ale statului nostru. Sub aspect cantitativ și eşalonat vom aminti: către anul 1995 Republica Moldova întreține relații economice cu 89 de state ale lumii. În noiembrie 1994 ea a semnat Acordul cu privire la parteneriat și cooperare cu Uniunea Europeană. În calitate de fondator, statul nostru participă la toate activitățile prevăzute în cadrul cooperării economice a țărilor riverane Mării Negre. Au fost semnate și ratificate o serie de acorduri privind participarea Republicii Moldova în cadrul Uniunii Economice a CSI. Drept consecință a materializării "Acordului de comerț liber" cu România, s-a înregistrat un sold excedentar de 47,7 mln dolari americani. Consecutiv se manifestă creșterea volumului comerțului cu țări le-membre ale Uniunii Europene care a atins cifra de peste 200 mln dolari, înregistrându-se o

creștere de 4 ori în comparație cu anul 1992 și de circa 2 ori în raport cu anul 1994 [9, p. 207, 215]. Totuși, în ansamblu, comerțul exterior al Republicii Moldova s-a redus considerabil, constituind în 1992 doar circa 51% din volumul anului 1991. Apoi, pe parcursul anilor 1992- 1998, s-a înregistrat o reducere permanentă a producției de mărfuri, atât exportul, cât și importul fiind mereu în descreștere [2, p. 125-126].

Tentativele întreprinse de Republica Moldova pe parcursul anului 1999 de a deveni membru cu drepturi depline a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) sperăm că se vor încunună cu succes. Există perspectiva reală că în curând statul nostru va intra în circuitul comercial al celor 132 de state-membre ale OMC. Aceasta poate însemna o reorientare a exporturilor moldave și va face să ne integrăm în spațiul economic occidental, care este cu mult mai evoluat. Aderarea la OMC va facilita impulsivitatea relațiilor economice cu țările Uniunii Europene. În acest caz, taxele vamale la importul unor produse vor fi micșorate, iar produsele străine vor putea pătrunde mai ușor pe piața noastră internă. Totodată, reducerea tarifelor vamale se face în mod reciproc. Aderarea la OMC impune o creștere semnificativă a calității produselor autohtone pentru a putea face față concurenței externe.

La nivel statal, aderarea Republicii Moldova la OMC presupune ajustarea legislației interne la normele internaționale ale acestei organizații integraționiste comerciale. Drept consecință a negocierilor respective purtate de structurile guvernamentale cu statele OMC, pe parcursul ultimilor 3 ani în țara noastră vor fi adoptate în regim de urgență un set de acte normative privind reglementarea comerțului exterior.

Sub aspect aplicativ, se manifestă în continuare tendința de orientare teritorială și de structură geografică a importurilor-exporturilor spre piața Rusiei, însă comerțul moldav exterior este foarte vulnerabil și inefficient în condițiile anormale de a fi dependent de o singură piață care este relativ nestabilă și chiar imprevizibilă. Un exemplu concludent este criza financiară din Rusia din vara anului 1998, care a provocat nu numai reducerea categorică a exporturilor, ci a

condus chiar la devalorizarea valutei naționale, la o reducere considerabilă a PIB.

În cazul consolidării rolului statului în realizarea comerțului exterior, accentul se va pune mereu pe diversificarea relațiilor economice externe ale unei țări cu restul lumii. Dacă astăzi în țările dezvoltate ponderea primului partener comercial de obicei nu depășește 20% din volumul total al tranzacțiilor comerciale externe (iar în cadrul Uniunii Europene este și mai mică, de circa 15%), atunci ponderea Rusiei în comerțul exterior al Republicii Moldova se menține permanent la un nivel foarte înalt (circa 50- 60%). Cel mai concludent exemplu al consecințelor dezastruoase și al impactului catastrofal asupra economiei naționale îl reprezintă procurarea resurselor energetice pe piața din Est din Rusia și Ucraina la prețuri mai înalte decât prețurile europene. Specialiștii în domeniu au calculat că Republica Moldova are cele mai mari pierderi din lume la transportul energiei electrice. Dacă în 1996 aceste pierderi în Belgia erau de 5,4%, în Israel - doar de 4,5%, chiar și în Rusia - 9,3%, atunci în Moldova pierderile respective erau de 25%, ceea ce echivala cu suma de 32 mln dolari [2, p. 217].

Astfel, analiza efectuată demonstrează cert că în general toate intențiile nobile ale conducerii Republicii Moldova privind tranziția la economia de piață se realizează foarte anevoios, tot mai mult aprofundându-se criza economică. Conform calculelor statistice, în anul 1998 producția industrială s-a redus față de anul precedent cu peste 11%. Doar industria textilă și-a mai menținut relativ pozițiile, inclusiv:

- fabrica "Ionel" din Chișinău și fabrica "Rada" din Bălți, producția cărora se realizează mai ales pe piața din Germania și Italia;

- fabrica "Floare-Carpet" ce produce covoare de cea mai bună calitate, având o piață bună de desfacere în sistemul CSI;

- sistemul fabricilor de încălțăminte ce au primit investiții considerabile străine, producând mărfuri competitive, ce se realizează cu succes pe piețele din CSI, Germania, Italia și Franța.

Situația economică în agricultura Republicii Moldova de asemenea rămâne a fi precară. Totuși, de un potențial important și de o experiență bogată

dispunea republica noastră acum un deceniu în domeniul producției de legume și fructe. Dacă la începutul anilor 90 Republica Moldova deținea locul doi în lume după cantitatea de fructe pe locuitor - 227 kg (pe locul I se afla Italia - 234 kg), atunci peste un deceniu roada de fructe și legume la hectar a scăzut de aproape 2 ori. Începe să se amelioreze relativ situația în industria vinicolă. De exemplu, în 1994 pe piața Uniunii Europene au fost realizate 4% din exportul vinurilor moldovenești, în anul următor s-a dublat (constituind deja 8% din volumul de vinuri produse în Republica Moldova).

După destrămarea URSS se produce un proces de dezindustrializare a țării. Conform calculelor statistice, populația ocupată în agricultură în cifre absolute a crescut pe parcursul anilor 1990-1997 de la 678 mii la 718 mii de persoane. În aceeași perioadă, în sistemul industriei s-a produs un proces invers-de circa 3 ori s-a redus numărul angajaților, de la 456 mii până la 160 mii de persoane [2, p. 58].

Concomitent cu procesul dezastruos de ruinare a culturii, de degradare intelectuală a societății, continuă să crească numărul persoanelor încadrate în diverse forme de instruire. În 1998 numărul celor ce-și făceau studiile (la 1000 de locuitori) era de 220 persoane, menținându-se practic la nivelul anului 1985 și sporind chiar față de anul 1990 (208 persoane).

În încheiere, vom concluziona că rolul statului în relațiile economice externe trebuie să fie determinant. Numai astfel poate fi promovat interesul național în sistemul relațiilor economice internaționale. Însă exemplificarea acestui proces în baza Republicii Moldova demonstrează că rolul statului nostru deocamdată rămâne a fi minim. Specialiștii în domeniu au tot temeiul să considere că la noi chiar s-a produs diminuarea rolului statului în viața social-economică. După cum se constată în raportul PNUD "Tranziția- 99", publicat recent la Geneva, "națiunile noi, propulsând reformele, au procedat la diminuarea rolului direct al statului în soluționarea problemelor sociale, fără a institui nimic în schimb. Se consideră că probabil aceasta a fost eroarea fundamentală a mileniului" [10, p.2]. Realitățile existente demonstrează capacitatea limitată a unei puteri legislative, executive și judiciare, care ar putea apăra interesele producătorului autohton, independența economică a statului nostru. Se pare că remarca președintelui Băncii Mondiale, Michel Camdessus, se referă totalmente și la Republica Moldova: "... după 1990 lumea a aplaudat căderea comunismului, numai că în același timp și statul a fost lichidat... și într-un sistem politic în care statul a dispărut, nomenclaturii, ticăloșii și mafioții au preluat puterea economică" [2, p. 220]. Potențialul nostru industrial este uzat, predomină psihologia consumului și azi mai puțin de 60% din volumul global al consumului și investițiilor își au originea în bunurile pe care le producem singuri, trăind practic pe datorie.

În scopul redresării urgente a situației social- economice precare, politica economică a statului urmează a fi axată neapărat pe stimularea investițiilor interne și externe, pe sporirea considerabilă a volumului exportului moldav.

Salvarea statului nostru se află în mâinile aparatului legislativ, executiv, judiciar și Președintelui Republicii Moldova.

Bibliografie

1. A se vedea: L'intégration de l'économie de la République de Moldova dans l'économie mondiale: premiers pas. Athena, 1999, 221 p.;

Moldovanu D. Relațiile economice externe ale Republicii Moldova: afirmare și perspective. Chișinău, 1996; Cereș I. Republica Moldova în relațiile economice internaționale. Chișinău, 1997; Privatisation in an Economy in Transition: the Case of Moldova. Veneto, 1995.

2. YOUNG P. and REYNOLDS P. Privatisation and Economic Reform in the Republic of Moldova. London, 1994.
3. MOLDOVANU D. Economia relațiilor externe (exemplul Republicii Moldova). Chișinău, 1992.
4. A se vedea: Banca Mondială, 1997.
5. MATEI H., NEGUȚ S., NICOLAE I. Enciclopedia Europei. Ed.II. București, 1998.
6. Tendințe în economia Moldovei. Chișinău, 1998.
7. ROLLET P., HUART F. Du Grand Marché f l'Union Economique et Monétaire. Paris, 1995.
8. Buletinul social-economic "Reforma". Chișinău, 1998.
9. Buletinul Centrului de Informare și Documentare al Consiliului Europei în Republica Moldova. Chișinău, 1998, Nr.2-3.
10. ROȘCAP. Economia generală. Manual. Chișinău, 1997.
11. COJOCARU P., GOLENCO T. Tranziția și perspectivele strategice//LA, 1999, 21 octombrie.

Summary

In the present work the conception of the state role in the international economic system is exposed. It is developed under the theoretical and applicable aspect as a basic legislative support and a rich statistical data.

The problem, being studied from the conceptual point of view, is becoming the prior for the Republic of Moldova after it had been proclaimed an independent state (August 27, 1991). And it also becomes a problem for au states that have appeared on the international area in the last decade. The evolution of the state role is being examined in the state role as a political instrument in the deep process of the international division of labor, is permanently increasing. The double process in globalization and régionalisation of 200 hundred sovereign states is observed. The Contemporary system in economic relationship is divided into three categories, inclusive: 1) 23 countries with a developed market economy, 2) 28 independent states and 3) a lot of

developing countries. The Republic of Moldova became a member of the international economic bodies. The first three places in the export of the country are divided among Russia, Romania and the Ukraine.

The Republic of Moldova in integrated into 132 state -members of the International Commercial Organization. According to the level of development, programmed by the UNO, the Republic of Moldova is on the 75 place. But now it slowed down sharply 2 times. In final stage the present work comes to the conclusion that the state role in the economic relationship should be determined to promote the national interests in the international economic system. The word is well-documented and it has also had a good comparative level.